

До СА „Д. А. Ценов“
Катедра „Финанси и кредит“

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Андрей Захариев от СА „Д. А. Ценов“

Научна специалност на рецензента:

„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)

Позиция:

Рецензент по процедура за защита на образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)

Рецензиран автор на докторат:

Докторант Ярослав Петров (с докт. № D020214114)

Наименование на дисертационния труд:

„Проблеми и перспективи пред международното фискално сътрудничество при изграждане институциите за финансово разузнаване в Република Косово“

Звено, където докторанта е зачислен:

*Катедра „Финанси и кредит“ към факултет „Финанси“
при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов*

Научен ръководител на докторанта:

*Доц. д-р Валентин Милинов от катедра „Финанси и кредит“ към
факултет „Финанси“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов*

Основание за написване на становище:

Заповед № 382/02.05.2018 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Настоящото становище е изготвено съобразно приложима в СА „Д. А. Ценов“ примерна структура на рецензия за придобиване на ОНС „Доктор“. Рецензията съответства на нормативните изисквания на Закона за развитието на академичния състав в РБългария и ППЗРАС в СА „Д. А. Ценов“. Дисертационният труд е обсъден на заседание на Катедра „Финанси и кредит“ към Факултет „Финанси“ при Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – гр. Свищов.

Обект на изследването са институциите за финансово разузнаване на Република Косово, паралелно с тези на страните от Балканския полуостров и региона. **Предмет** на дисертацията се явяват мерките, предприемани от страна на държавните и международни институции, за превенция на изпирането на пари и финансиране на тероризма по примера на институциите за финансово разузнаване на Република Косово.

В представения за рецензиране вид дисертация е развита на 167 стандартни страници. Тя включва 14 фигури, 20 таблици, списък със 115 цитирани и/или използвани литературни източници. Структурирани са 15 бр. приложения.

Разработката в свои основни компоненти е представена пред научната общност чрез 8 публикации на докторанта (самостоятелни), вкл. 4 статии, 1 участие в колективна монография и 3 научни доклада. Докторантът е представил части от дисертацията на 3 научни форума.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Актуалността на изследването е аргументирана от все по-засилващата се заплаха за финансовите системи на страните от навлизане на капитали с неустановен произход. Именно по-слабо развитите финансови пазари и неатрактивните икономически показатели прави от държавите от Балканския полуостров привлекателни за инвестиции юрисдикции, целящи легализиране на приходи от незаконни дейности, както и финансиране на терористични организации. Авторът аргументира изборът на държава, върху която да е фокусирано вниманието в настоящата разработка поради факта, че Република Косово е „най-младата“ и най-малка (по площ) държава на Балканите, която е обект на Засилено присъствие на международни организации (ЕС, ООН, ОССЕ, НАТО и др.) гарантиращи стабилност и сигурност в развитието на страната и осигуряване изграждането на съвременна държавна администрация.

В дисертационния труд се поставя за тестване следната **изследователска теза**: *Ефективната превенция на изтичането на пари и финансирането на тероризма се постига чрез съвместна работа на финансовите институции и държавната администрация на национално ниво, както и международно сътрудничество с чуждестранни администрации и интернационални организации, позволяващо обмен на опит, кадри, информация, регулации и „добри практики“..*

Обоснованата актуалност, дефинираните обект, предмет и теза могат да се определят като дисертабилни и отговарящи на стандартите за провеждане на съвременно научно изследване.

Авторът си е поставил за **цел** да се представят и анализират основните проблеми, съпътстващи изграждането и поддържането на действащ механизъм за финансово разузнаване в Република Косово, въз основа на което да се извлекат ползите от този механизъм за страните от Балканския полуостров и в частност за България.

С формулираните теза и цел дисертантът сполучливо оформя кръг от проблеми за научно изследване и развитие на релевантно изложение.

Постигането на така заявената цел налага решаването на конкретни **задачи**, заявени от автора:

1. Да се анализират проблемите, свързани с изпиране на пари, финансови потоци от престъпна дейност и финансиране на тероризма, както и влиянието им върху финансовата система и икономиката.
2. Да се обобщи националната и международна практика в областта на финансовото разузнаване, превенцията на изпирането на пари и финансирането на тероризма.
3. На основата на критичен анализ на предшестващите теоретически и методологически изследвания, да се определи мястото и ролята на институциите за финансово разузнаване.
4. Да се направи опит за измерване и оценка на процесите по изпиране на пари в Косово и държавите от Балканския полуостров, въз основа на което да се изведат някои изводи и тенденции, характерни за региона.
5. Да се представят и анализират основните предизвикателства и постигнатите резултати при изграждането на институциите за финансово разузнаване на Република Косово.

Дисертационният труд е структуриран в четири глави: теоретична, аналитично-проблемна, методико-постановъчна и приложно-приносна.

В резултат на изложението по **глава първа** се формулират следните изводи и заключения:

1. На първо място, изпирането на пари и финансирането на тероризма представляват специфичен тип престъпления, които при липса на адекватно противодействие, имат пряко негативно влияние върху финансовата система и икономиката на дадена страна. Развитието на финансовите пазари, банковите услуги, информационните технологии и либерализацията на международната търговия са предпоставки за стимулиране на изпирането на пари и извършването на финансови операции със съмнителни цели.

2. През последните няколко десетилетия международната общност показва все по-голяма ангажираност за справяне с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Представените в разработката основни конвенции, спогодби и препоръки са доказателство за волята на страните за борба с тези явления. Предприетите мерки от страна на международната общност през последните години налагат извода, че решенията за справяне с този тип престъпления следва да се търсят в съвместните координирани усилия на всички страни, а не в хаотичните действия на отделни държави.

3. За разлика от други типове престъпна дейност, негативният ефект на изпирането на пари има отражение в почти всички аспекти на обществения живот на дадена страна. Изследванията показват, че не всички чуждестранни инвестиции имат позитивен ефект върху националната икономика, финансовата стабилност и социалната сигурност на страната.

В резултат на изложението по **глава втора** се формулират следните изводи и заключения:

1. Изпирането на пари и финансирането на терористични организации представляват специфичен вид престъпления и борбата срещу тях би следвало да се извършва с неконвенционални средства. Основна роля тук играе информацията и по-специално способността на органите, осъществяващи разследване и превенция, да получават своевременно надеждна, ясна и конкретна информация за лица, сделки, транзакции и операции със съмнителен характер.

2. Публикуваните данни в годишните доклади на ЗФР на държавите от Балканския полуостров свидетелстват за добро ниво на сътрудничество от страна на банките и останалите финансови институции, което е пряко следствие от мерките, предприети от страна на държавните органи за стимулиране на съдействието и затягане на контрола над тези институции. Същевременно данните сочат, че все още е твърде малко информацията, получавана от останалите държавни органи, както и частните институции, опериращи извън финансовата сфера (нотариуси, адвокати, организатори на хазартни игри, строителни компании, счетоводители).

В резултат на изложението по **глава трета** се формулират следните изводи и заключения:

1. При извършения линейно-регресионен анализ е установена ясно изразена положителна зависимост между стойността на БВП на Република Косово и процесите в страната, свързани с изпиране на пари. В тази връзка е нормално да се очаква, че след изпиране на незаконните средства, те са готови да се върнат в икономиката на страната, като предоставят средства за инвестиции и потребление, а оттам и икономически растеж.

2. Резултатите от приложения „Гравитационен модел“ за оценка на процесите по изпиране на пари в държавите от Балканския полуостров показват недвусмислено, че „близостта“ на някои от тези държави е предпоставка за предпочитанията на престъпниците да изпират незаконните си капитали именно там. Същевременно „отдалечеността“ между някои държави е предпоставка за ограничаване на движението на незаконно придобити капитали между тях.

3. Не на последно място, следва да се обърне внимание на липсата на официална информация по отношение на приходите, генерирани от престъпна дейност, размера на паричните средства, които подлежат на изпиране, както и ефективността на мерките за превенция на този тип действия. Това до голяма степен затруднява правилния избор на адекватни мерки за противодействие, както на изпирането на пари, така и на престъпленията, които ги генерират.

В резултат на изложението по **глава четвърта** се формулират следните изводи и заключения:

1. От извършения анализ става ясно, че Косово разполага с достатъчни ресурси за борба с изпирането на пари и финансовите престъпления. За да бъде успешна тази борба обаче, решаваща роля имат, както волята на управляващите, така и готовността за сътрудничество от страна на международните организации и чуждестранни партньори.

Единствено по този начин Косово би могло да се справи с изпирането на пари и съпътстващите го финансови и данъчни престъпления, сива икономика, корупция и организирана престъпност.

2. Република Косово все още показва слаби резултати в борбата с корупцията, финансовите и данъчни престъпления. Безспорно установената обвързаност на изпирането на пари с тези престъпления налагат повишаване на ефективността на предприеманите мерки за превенцията на тези престъпления.

3. Държавните институции на Република Косово, поради разнообразни причини, все още не се допускат до участие в някои от важните международни организации, което ограничава възможностите за обмен на информация и съдействие по превенция на изпирането на пари. В тази връзка е нужна по-голяма ангажираност от страна на държавите, които са в непосредствена близост до Косово и особено страните-членки на ЕС – Гърция, България, Хърватия, Словения и Румъния.

Обемът на изследването съответства на изискванията. Илюстративният материал отговаря на поставените цел, обект и предмет. Научният апарат е издържан и заслужава адмирации. Авторът показва компетентен изказ в научното изследване, прилага класическа схема за конструиране на изследването, уплътнена с редица автентични идеи, типични за изследователи-практици. Спазени са правилата на научната етика. Авторът демонстрира познания за обем научни източници, с висока степен на фокусираност върху проблематиката на изследването.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дефинираните на стр. 42 от Автореферата изведени научни и научно приложни приноси могат да се оценят като защитени. По-конкретно приносите се свързват със следните постановки:

1. В разработката са систематизирани основните теоретични постановки, имащи отношение към превенцията на изпирането на пари и финансирането на тероризма, като фокусът е поставен върху тяхното финансово-икономическо проявление. По този начин се ангажира вниманието на институциите от финансовия сектор към негативния аспект на тези явления, както и мерките за борбата с тях.

2. В дисертационния труд за първи път е приложен регресионно-корелационен анализ за оценка на зависимостта между процесите по изпиране на пари и икономическия растеж на държава от Балканския полуостров (Република Косово). Получените резултати от изследването стоят в основата на мерките, които следва да бъдат предприети за превенция на дейностите, свързани с изпиране на пари.

3. Също така, в разработката отново за първи път е приложен „Гравитационен модел“ за измерване нивото на изпиране на пари в държавите от Балканския полуостров. Въпреки че изведените чрез прилагане на модела резултати не претендират за абсолютна точност, те дават една фундаментална основа за провеждане на бъдещи изследвания

по темата. Получените резултати очертават някои важни тенденции по отношение на „привлекателността“ на държавите от региона за легализиране на незаконно придобити капитали, които непременно следва да бъдат взети предвид при избор на адекватни мерки за превенция на навлизането им в икономиките на страните.

4. Въз основа на извършените в разработката проучвания, анализи и оценки, са изведени основните проблеми, свързани с изпирането на пари и финансирането на тероризма, както по отношение на Република Косово, така и по отношение на останалите държави от Балканския полуостров. Въз основа на получените резултати са систематизирани изводи и препоръки за повишаване капацитета на държавите от региона за ограничаване на негативните ефекти от навлизане на парични потоци с незаконен произход в икономиките им.

Тяхната научна оценка е положителна. Чрез тях авторът категорично демонстрира способност да систематизира, креатира, проучва, полемизира, проблематизира и обобщава. Значимостта на направеното изследване е съществена с оглед общеевропейската и глобална проблематика на предмета на изследването. Компетентната подкрепа от страна на научния ръководител доц. д-р Валентин Милинов осигурява и гарантира креативна среда за развитие на научното изследване на дисертанта.

IV. Въпроси по дисертационния труд.

По отношение на дисертационната разработка нямам съществени критични бележки. Имайки предвид широкия обхват и значимостта на разглежданата проблематика, като препоръка мога да предложа на докторанта да продължи проучванията си по проблема. Като въпрос за развитие в рамките на публичната защита мога да насоча вниманието на дисертанта за неговото мнение за приложимостта на блокчейн технологията като технологично средство за превенция на финансирането на тероризма и борба с изпирането на пари.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Върху дисертационния труд може да се постави **положителна оценка**. Налице е **успешна докторантура** довела до качествено изследване, публикации и научни изяви.

В заключение, формулирам пред състава на научното жури **положителна оценка** за качествата на дисертацията за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси) на **докторант Ярослав Петров** с докт. № D020214114.

Дата: 23.05.2018 г.

Изготвил становището:
(Проф. д-р Андрей Захариев)